

zasobnikach i dwufunkcyjnych podgrzewających c.w.u. przepływowo, można dom wyposażać w kondensacyjną centralę grzewczą. Jest to kocioł typu kompakt, który zawiera w sobie zasobnik c.w.u. i jest kompletną „kotłownią”, do której należy tylko podłączyć media, system powietrzno-spalinowy i instalacje c.o. i c.w.u.

Kocioł kondensacyjny może być zasilany również gazem płynnym, ale w tym wypadku, ze względu na wyższy koszt paliwa, istnieje konkurencyjne rozwiązanie. Tym konkurencyjnym rozwiązaniem jest pompa ciepła, najnowsze urządzenie grzewcze w obecnej dobie. Pompę ciepła można polecić, jako korzystne ekonomicznie rozwiązanie, w wypadku nowego budynku o dobrych właściwościach termizolacyjnych, gdy brak jest gazu ziemnego i do wyboru mamy gaz płynny lub olej opałowy. Z obliczeń i praktyki wynika, że inwestycja w pompę ciepła staje się po ok. 6-8 latach tańsza od ogrzewania propanem i olejem opałowym, biorąc pod uwagę wszystkie koszty, łącznie z eksploatacyjnymi.

Pompa ciepła stwarza jednak pewne wymagania na etapie projektu i wykonania, jest urządzeniem kosztownym i nie można dopuścić do popełnienia błędów. Powinna być dobrana przez specjalistę w tej dziedzinie, na podstawie dokładnej oceny potrzeb grzewczych. Pompa ciepła czerpie ciepło z otoczenia, z tzw. dolnego źródła; z ziemi, wody lub powietrza, a więc to, które już istnieje w naszym otoczeniu. Poważnym zadaniem dla specjalisty będzie wybór rodzaju dolnego źródła i określenie jego wielkości; w wypadku kolektora poziomego będzie to powierzchnia źródła, w wypadku sond pionowych będzie to ich liczba i głębokość. W obu wypadkach konieczna jest też konsultacja z geologiem. Wszystko po to, by pompa ciepła pracowała wydajnie kilkadziesiąt lat. Przy niefachowym i niedbałym doborze pompy i źródła ciepła, może się okazać, że już w drugim sezonie grzewczym pompa ciepła nie ma dostatecznej wydajności, a zawiedziony użytkownik zamiast w domu „rozgrzewa się” na sali sądu rejonowego. W okresie eksploatacji pompa ciepła nie stwarza żadnych obowiązków dla użytkownika, poza wezwaniem raz na rok serwisu w celu dokonania przeglądu technicznego.

Dodatkowe źródło ciepła

Niezależnie od zastosowania podstawowego (pełnosezonowego) źródła ciepła w wielu wypadkach opłaca się lub nawet może to być wręcz wskazane zastosowanie dodatkowego źródła w postaci instalacji solarnych. Przeznaczone są one głównie do podgrzewania wody użytkowej i w naszym klimacie spełniają one bardzo dobrze swoją rolę w okresie letnim. Dzięki instalacjom solarnym można zaoszczędzić do 40% wydatków na podgrzewanie wody w ciągu całego roku. Dobór odpowiedniej wielkości instalacji solarnej wymaga również profesjonalnego projektu.

Instalacja solarna jest wskazana szczególnie w wypadku pompy ciepła ze źródłem dolnym w postaci kolektora płaskiego. Nadmiar energii solarnej w ciągu lata można z obopólnym pożytkiem kierować do dolnego źródła pompy. Wspomaga jego regenerację termiczną po okresie zimowym, i jednocześnie zapobiega stagnacji instalacji solarnej, czyli niekorzystnego stanu, spowodowanego brakiem odbioru ciepła z kolektorów słonecznych, co prowadzi do nadmiernego ich rozgrzewania, nawet powyżej 200°C. Stan stagnacji powoduje m.in. szybsze zużycie kolektorów, degenerację płynu solarnego oraz problemy z właściwym działaniem instalacji.

A może prądem?

W niektórych wypadkach możliwy i uzasadniony jest wybór elektrycznego ogrzewania domu, pomimo że ten nośnik energii jest najdroższy w naszym kraju. Ten rodzaj ogrzewania sprawdzi się np. w takim domu jak pokazany na rys. 2. Został zbudowany wg wszystkich rozsądnych zasad, łącznie z zastosowaniem okiennic, które w nocy stanowią dodatkową, skuteczną izolację termiczną. Koszty elektrycznego ogrzewania takiego domu będą niewielkie. Wiele zaoszczędzi się też na etapie inwestycji. Koszt instalacji i urządzeń elektrycznych jest niższy od instalacji i urządzeń gazowych. Wykonanie ogrzewania elektrycznego nie ingeruje tak mocno w konstrukcję budynku jak tradycyjne ogrzewanie grzejnikowe czy podłogowe, podnosi tym samym estetykę

wnętrz. Nie jest konieczne dodatkowe pomieszczenie na kotłownię. Jest wygodne i proste w obsłudze.

Na rys. 1. pokazano, że poprzez wentylację traci się najwięcej ciepła z budynku mieszkalnego, 25-35%! Wentylacji nie można uniknąć, ale można uniknąć strat ciepła, nie ograniczając wymiany powietrza w pomieszczeniach mieszkalnych, poprzez zastosowanie mechanicznej instalacji wentylacyjnej z wymianą ciepła, tzw. rekuperatorem. Z praktyki wiadomo, że stosowanie wentylacji z wymianą ciepła nie powoduje oszczędności na ogrzewaniu budynku, mimo reklamowanej sprawności wymienników nawet 95%. Instalacja wentylacji mechanicznej z wymianą ciepła jest kosztowna na etapie inwestycji i eksploatacji, wymaga ciągłego zasilania elektrycznego, okresowej konserwacji, czyszczenia biologicznego i wymiany drogich filtrów co kilka miesięcy. Koszty inwestycyjne i eksploatacyjne nie są w okresie eksploatacji rekompensowane w całości przez oszczędność ciepła. Wentylacja taka wydaje się jednak uzasadniona ze względu na wytwarzanie korzystnego klimatu wewnątrz domu, polepszenie samopoczucia mieszkańców i podniesienie ich bezpieczeństwa zdrowotnego. Komfort kosztuje. W tym wypadku ten koszt jest znacznie obniżony przez odzysk ciepła dzięki zastosowaniu rekuperatora.

Racjonalna ocena

Stary projekt budynku powinien być poddany racjonalnej ocenie pod kątem potrzeb grzewczych. Składa się na to: ocena jego wielkości i kształtu, konstrukcji dachu, zastosowanych materiałów budowlanych, ocieplenia powierzchni zewnętrznych, wyboru podstawowego i pomocniczego źródła ciepła. O pełnym sukcesie będzie jeszcze decydować wykonanie. Tu mamy zwykle dwie możliwości: tani wykonawca i złe wykonanie lub drogi wykonawca i dobre wykonanie. Ten pierwszy wariant prowadzi do licznych poprawek i w efekcie okazuje się najdroższy, zgodnie z zasadą: „tanie jest najdroższe”.

 dr inż. Jan Siedlaczek

Rys. Przykład domu o wysokich kosztach ogrzewania, pokrytego niepraktycznym i kosztownym dachem.